

משמרת יום

משיעורי הדף היומי של הגאון המופלא בעל "משמר הלוי" זצוק"ל

שבוע פרשת דברים-חזון, ב' - ה' אב תשפ"א ☆ מסכת סוכה דף ד' ע"א - י' ע"ב ☆ גליון מס' 24

ענינים שנידונו בגליון זה:

- בענין "תעשה ולא מן העשוי"
- הדקדוק הוא "דקדוק"!!
- פלוגת הגאונים והרמב"ם איך הדין כשיש חציצה ברוב השיער ואין חציצה ברוב הגוף
- בהא דהשער צריך להיות בכלל הטבילה - אם הוא מצד עצם השער, או שעיקר החיוב הוא רק במקום חיבור השער אצל הראש
- קושיית האחרונים, דאחרי שגזרו על "רובו שאינו מקפיד" - שוב הו"ל "רובו ומקפיד"?
- בענין חציצה בכולו
- "טפח שוחק" - אם הוא מדאורייתא או מדרבנן
- "שלא רצו לתאר לאותיות הקדש שום דבר של חול..."
- "המלכת את חבירך בנחת רוח"!
- האם יש בחוה"מ איסור הוצאה שלא לצורך כלל?
- "לשם סיכוך לצל מחמה ומחסה ממטר"!!
- בהא דבעינן דירת עראי בסוכה
- האם חלק הבעלים שרי קודם הקטרת אימורין
- האם בשלמים איכא איסור הנאה דאורייתא
- בענין סוכה גזולה

גיציים משולחן גבוה

"אם לא עכשיו אימתי"!!

פעם נפק מפומיה דרבנן זצוק"ל: -

"אם לא עכשיו אימתי" נאמר על כל רגע ורגע!!

אגב, בבקיאותו המפליאה היה מרגלא בפומיה דרבנן זצוק"ל, שהביטוי "אם לא עכשיו אימתי" מופיע בדברי רש"י בכמה דוכתי, [א"ה]: ציינו לי שהוא ברש"י פסחים ע"ב ב' (ד"ה בזמנה בהול), וברש"י חגיגה כ"ה ב' (בסוף העמוד), וברש"י גיטין ס"ו א' (ד"ה בשעת הסכנה), וברש"י ב"ק קי"ב ב' (ד"ה חולים). וכן ציין רבנו זצוק"ל לתוס' סוטה ז' א' (ד"ה ואומר).

"שני - אור"!!

הלך פעם רבנו זצוק"ל ברחובה של עיר בערב שבת קדש, והנה באו לקראתו שנים מתלמידיו המסורים והנאמנים להבחל"ח, האחד הוא רבי מאיר... שליט"א, והשני הוא רבי יאיר... שליט"א. רבנו האהוב זצוק"ל - עם האהבה העזה שבערה בלבבו לכל יהודי והתשוקה התמידית שלו לשמח כל לב יהודי - פנה אליהם במאור פנים נפלא, ואמר להם בהאי לישנא: "מאיר" ו"יאיר" - ביחד זה "שניאור", כלומר שני - אור!!... שני מאורות...

לימים, נודע לנו מפי רבנו, שאין זה סתם "ווארטל"... אלא שזה מהרש"ל [!] ב"ים של שלמה", ומייתי לה אדוננו ה"חתם סופר" זיע"א בתשובה.

וזה הדבר: שהנה, בשו"ת "חתם סופר" [אבהע"ז, תנינא, סימן יח], מאריך ה"חתם סופר" לבאר, דלפנים, בדורות הקודמים, לא היו נוהגין לקרות בשני שמות בבת אחת, דלא מצינו בכל השמות שבתנ"ך ושו"ס ופוסקים, שיקרא אחד בבת אחת ב' שמות ביחד. וכותב שם ה"חתם סופר" וזה לשון קדשו: - המשך בעמ' 10 -

דף ד' ע"א

גמרא "משום דבטלה דעתו אצל כל אדם".

לשון הר"ח: "דבטלה דעתו אצל כל אדם, שאין אדם נותן כרים וכסתות במקום עפר ואבנים". ע"כ.

ועי' משנ"ב [סי' תרל"ג סק"ט] שכתב בלשון קדשו: "דבטלה דעתו אצל כל אדם, שאין שום אדם מפסיד ממונו - ומניח כריו בעפר ואבנים - ומבטל" ע"כ. ובשה"צ שם [ס"ק יא] ציין עלה: ר"ח בפירושו, ובמאירי, ועיין בה"ל ע"כ.

וזה לשון קדשו ב"ביאור הלכה" שם: -

"... ולכאורה, באותן מצעות שמציעין ע"ג רצפה בבתי עשירים, שפיר אפשר למעט בהו כשמציען בשטח ז' על ז' ומבטלן, דהא לא שייכא טעם הנ"ל. וביותר, לפי מה שכתב הר"ן בטעמא דלא מהני בטול בכרים משום דמשתמש הוא בהם תדיר וזה לא שייכא באותם מצעות, ואדרבה הלא הן עומדין לזה. אכן מדברי הרב המאירי מבואר לכאורה שלא כדברינו, דז"ל: ואף בכרים פחותים שדרכן של ב"א לבטלן בשיבה שם מ"מ לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין עכ"ל - ולכאורה היינו מצעות שכתבנו, ואף אם נחלק בזה, מ"מ כ"ז הוא דוקא למאן דסבר שבטיל שבעה ימים, אמנם למאן דבעי בטול לעולם אפשר דלא מהני מדאין דרך של ב"א להניחם שם לעולם [ואף בסוכה המשומרת משנה לשנה], אלא נוטלים אותם כשמתלכלכים ומכבסים אותם, או אפשר דלא קפדינן בזה, שהרי נוטלה ע"מ להניחה שם, וצ"ע עכ"ל ה"ביאור הלכה".

בענין "תעשה ולא מן העשוי"

גמרא "תבן ובטלו הוי מיעוט".

כתב ב"פני יהושע" [לעיל בדף ג' ע"ב] וז"ל קדשו: -

"והא דמהני המיעוט מלמטה ולא קרינן בה תעשה ולא מן העשוי, כבר כתבתי בריש

מכלתין דא"ש לפי מה שמפרש ר"ת לקמן דסכך הפסול מחמת גובה לא מיקרי סכך פסול. אלא דאף לשיטת רש"י ז"ל לקמן [דף י' ע"א ד"ה מ"ד ניגזר] דמשמע דמיקרי סכך פסול נמי אתי שפיר **"דכיון שאין הפסול בסכך עצמו אלא מחמת האויר שתחתיו** אם כן ממה נפשך מיקרי שפיר עשייה דמיעוט גופא שעושה עכשיו ממש בתחתיות האויר, **ואין צורך לעשות מעשה בסכך - כיון שלא הי' פסול מצד עצמו**, כן נראה לי. מיהו ראיתי בתשובת מהר"מ בר ברוך [סי' קעג] [ד' פראג סי' קפב] דמדבריו שם לא משמע כן ע"ש וצ"ע עכ"ל הפני".

ובאמת, שתירוץ זה כבר מבואר בד' המאירי, וז"ל קדשו: -

"ואין לתמוה במיעוטין אלו הואיל וכשנעשה הסכך לא נעשה כתקנו - כשחזר ומיעט יש כאן משום תעשה ולא מן העשוי? שכל שעשה הסכך כתקנו מחמת עצמו לשם סוכה ואח"כ עושה מעשה להכשיר את הפסול הבא לו **מצד אחר** - אע"פ שאינו עושה מעשה בגוף הסכך אין בו משום תעשה ולא מן העשוי, שהרי בחטט בגדיש כל שהניח בשעת אסיפתם חלל טפח ברוחב שבעה לשם סוכה מתקנה אח"כ וכשרה כמו שיתבאר, וכן כל שיש בסוכה סכך פסול בארבעה ומיעטו אע"פ שלא עשה מעשה בסכך הכשר הואיל ומ"מ עשה מעשה להכשיר אין כאן משום תעשה ולא מן העשוי. ואע"פ שבהדס שענביו מרובין מעליו ומיעטן לאחר האגד - לדעת האומר לולב צריך אגד נפסל מדין תעשה ולא מן העשוי, בזה הואיל ולולב צריך אגד ולא נאגד כתקנו אין זה כלום, שמעולם אין תורת אגד עליו. אבל בסוכה הרי הסכך נעשה הוא כתקנו, שאינו צריך להיותו אחד עם הדפנות, אלא יעשה הוא כתקנו ואח"כ יכשיר את הפסול הבא מצד אחר לכשירצה והכשרו עולה לו. וקצת גדולי הדורות כתבו בה הפך הדברים ולא נתברר לי דבריהם. -

ולשיטתנו מיהא אתה למד, **באלו שעושין סוכתם בעלייה תחת הגג בהסרת הרעפים ובמה שצריך בפקפוק זה, שאם השלים סוכתו קודם שיפקפק הגג כהלכתו אין כאן משום תעשה ולא מן העשוי, ואינו צריך נענוע כלל**, שלא הצריכו בנענוע אלא כשהי' הפסול בסכך עצמו כגון גפן ודלעת שקצצן שאין אומרים קציצתן זו היא עשייתן וצריך נענוע, אבל סוכה שעשה מעשה בגוף הסכך ואין הפסול בא מחמת עצמו של סכך, לא" עכ"ל המאירי.

ועי' משנ"ב סימן תרל"ג [ס"ק יב], שכי' לדינא לגבי "תבן ובטלוי" דהוי מיעוט: "וא"צ לנענוע הסכך מחדש, אע"ג דפסולה היתה קודם שמיעט גובהה, וכדמוכח לעיל בסימן תרכ"ו ס"ב בהג"ה עי"ש" ע"כ.

ושם בסי' תרכ"ו כתב הרמ"א בהאי לישנא: **"אבל מותר לעשות סוכה תחת מחובר או בית ולהסירו אח"כ**, ולא מיקרי תולמ"ה, **הואיל ואין הפסול בסכך עצמו** [כל בו והג"א פ"ק דסוכה] ע"כ [ועי' במשנ"ב ובשעה"צ].

רש"י [ד"ה תבן ובטלוי] **"בפיו"** וכו'.

וכן פסק בשו"ע [סי' תרל"ג ס"ד] דצריך שיבטלנו **בפה**, אכן ע"ש במשנ"ב [ס"ק יג], די"א שגם בביטול בלב סגי, [ועי' שביאוה"ל, ד"ה אבל].

שם ברש"י: **"בפיו לשבעה"**.

עי' משנ"ב [שם, ס"ק יא] דיש בזה פלוגתת הפוסקים, האם סגי בביטול לשבעה, או דבעינן ביטול לעולם, ע"ש. וכתב שם במשנ"ב: **"ונטו האחרונים להקל בזה"**, וע"ש בשעה"צ. [ועי' שפ"א].

דף ד' ע"ב

גמרא "עמוד שהוא גבוה עשרה טפחים ויש בו הכשר סוכה, סבר אביי למימר גוד אסיק מחיצתא, **א"ל רבא בעינן מחיצות הניכרות וליכא"**.

עי' מאירי ועי' "חדושי רבנו חיים הלוי" [פ"ד מהל' סוכה הי"א].

דף ה' ע"ב

גמרא "ממאי דגדפינהו עילוי רישיהו קיימי" וכו'.

כמדוי' שהוא ט"ס, וצ"ל **"דגדפייהו"**, וכמו דאיתא ברש"י.

הדקדוק הוא "דקדוק"...

רש"י [ד"ה כל האמות] **שבמשכן** וכו'.

שאל הרה"ג ר' אליעזר גינסברגר שליט"א: מדוע נקט רש"י בלשון קדשו "משכן" - ולא "מקדש"?

ואמר על כך הרב זצ"ל: אמנם כן דיכילנא לשנויי לך משום דמקדש איקרי "משכן" [כמבואר בריש עירובין]. ויכילנא נמי לשנויי, דנקט רש"י "משכן" משום דסוגיין מיירי במשכן. ובכל זאת, **הדקדוק הוא "דקדוק"!**

גמרא "אלא לרבי יהודה הלכתא גמרי לה, דאמר ר' חייא בר אשי אמר רב, שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני".

צריך פשט, מה שייכא ההלכה דבעינן גבוהה עשרה טפחים שהוא דין **בהסכך**, להל' **מחיצה**, [והרי אי"ז דין בדפנות, רק בחלל הסוכה]?

גמרא **"כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר"**.

זה לשון קדשו של ה"ערוך לנר": -

בירושלמי ביכורים [פ"א ה"ג] אמרינן, ולמה נכללו? [פי' למה נכללו ז' מינים בפסוק זה], ר"י ב"ר ור"ש בר נחמן, חד אמר לברכה, וחרנא אמר לשיעורין. מאן דאמר לברכה ניחא, מאן דאמר לשיעורין והא תנינן בהרת כגריס? [פי', ולמה לא קחשיב בפסוק גם שיעורין זה], לית הוא מימן כעדשה מן השרץ לית הוא מימן, ופי' המפרש וכו' וכו', ולענ"ד הפי' דהירושלמי הוא, דודאי גם למ"ד לשיעורין נאמר - פי' הפסוק הוא דהפסוק מדבר **בשבח א"י**, שאפילו בד"ת צריך לשער בפירותי איסורין שבתורה, כמו שכתב רש"י כאן ובעירובין [ד']. אכן זה לא שייך רק באותן השיעורין שהם ע"פ פירות של א"י, אבל אם השיעור הוא ע"פ פירות של מדינה אחרת - לא שייך שיחשוב אותו הפסוק בשבח א"י, וכיון **דגריס** הוא כגריס **הקלקי** כדאמרינן בנגעים [פ"ו מ"א] **וכעדשה** הוא כעדשה **המצרית** כדאמרינן כלים [פ"ז מ"ח], לכן לא שייך לחשוב אלו, וזה פי' תירוץ הירושלמי, כדפריך דלחשוב גם כגריס, מתרץ לית הוא **מנהון**, פי' דשיעור זה אינו מפירות א"י אלא מפירות

קלקי, וכן מתרץ על כעדה מן השרץ, דלא נשער ע"פ פירות א"י
ע"כ ד' הערול"נ. [וע"ש המשך דבריו הקדושים].

רש"י [ד"ה שיעורין] **"של איסורין"** וכו'.

הרש"ש כאן מציין למש"כ בזה ביומא פ' א'. והנה, שם ביומא אמרינן: "שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני". ופרש"י שם: "שיעורי עונשין שעל ידן הוא ענוש - הלכה למשה מסיני באיזה שיעור הוא ענוש", ועל כך כתב שם הרש"ש: "ל"י כוונת אמרו של **עונשין**, הלא שיעורין של מצות עשה כגון דאכילת מצה ופסח ג"כ הל"מ, וכן **דטומאה** כמו עצם **כשעורה** - **כזית** מן המת ודנבלה - **וכעדשה** מן השרץ - **וטפח על טפח** דטומאת אהל וכדומיהם - ג"כ מהל"מ. ואולי משום דס"ל חצי שיעור אסור מה"ת ואין בו לאו אלא איסורא בעלמא, לכן קאמר של **עונשין**, דר"ל, שיש בהן עונש דמלקות או דכרת, **לאפוקי לאיסורא אין שיעור**" עכ"ל הרש"ש שם. ולכאור, כאן ברש"י דילן לא שייך תירוצו של הרש"ש הנ"ל, ותיקשי מדוע נקט רש"י דוקא "איסורין", והרי גם מ"ע וגם טומאה בכלל "שיעורין"?

דף ו' ע"א

גמרא פת חטין ולא פת שיעורין **מיסב ואוכל בליפתן**.

רש"י מפרש, דכך נאכלת יותר מהר, והוא **לחומרא**, [עי' רש"י כאן, ועי' רש"י בברכות מ"א א']. והריטב"א [כאן ובעירובין] מפרש להיפך, דכמה שיותר ערב, זה לוקח יותר זמן, והוא **קולא**.

גמרא "אלמא דאורייתא נינהו".

עי' הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש.

רש"י [ד"ה מין] "עצם **כשעורה** ובית המנוגע **בחטין**".

הפך רש"י את הסדר.

גמרא "ארץ שכל שיעוריה **כזיתים**".

הרש"ש [על התוס' ד"ה גפן] הגיה, דכצ"ל: "שכל **שיעורים** - **כזיתיה**" ע"ש.

רש"י [ד"ה ואינו] "או רוב **מנין** בנין אדם". לכאור צ"ל: "רוב **מנין ובנין**".

רש"י [כגורגרת להוצאת שבת] "**שיעורו בכל האוכלים**".

הריטב"א הוסיף בזה המתקה, דאף דלגבי אכילה שיעורו בכזית, מ"מ הכא בעינן מידי דכשר **להצניע**, ולא רק **לאכילה**, ע"ש.

גמרא "כדרבה בר בר חנה - דאמר רבה בר בר חנא" וכו'!

גמרא "נימא אחת קשורה חוצצת, שלש אינן חוצצות, שתיים איני יודע".

כע"ז בחולין מ"ה ב': "עד אחת טריפה, שלישית כשרה, שני איני יודע".

גמרא "חציצין נמי דאורייתא נינהו **דכתיב ורחץ** (את בשרו) **במים** שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים?

הגאון המלבי"ם זיע"א בפרשת מצורע [סי' קנא], הולך ומונה שמונה מקומות בתורה"ק שלא נכתב "ורחץ במים" סתם, רק: "ורחץ בשרו במים", וכולהו לדרשא, ומסביר שם בכל פסוק ופסוק הוא איזו הלכה למדים ממנו. והוא מפרש שם ג"כ, מאיזה פסוק מהנהך ח' פסוקים ילפינן להך דינא דילן דגם השיער צריך שיהי' במים, וע"ש כ"ד הקדושים.

דף ו' ע"ב

פלוגתת הגאונים והרמב"ם איך הדין כשיש חציצה ברוב השיער ואין חציצה ברוב הגוף

גמרא "דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ".

"רוב **שער**ו מטונף בטיט - או קשור אחת אחת ומקפיד עליו, חוצץ".

והא קמין, דס"ל לרש"י, שדנים את השיער לחוד [לענין דין רוב], ולא ביחד עם כל הגוף, וזו היא שיטת הגאונים שהובאה ברמב"ם [פ"ב מהל' מקוואות ה"ו] וזה לשון קדשו: -

"שתי שערות או יתר שהיו קשורין כאחת קשר אחד, אין חוצצין, מפני שהמים באין בהן. ושערה אחת שנקשרה, חוצצת - והוא שיהי' מקפיד עלי', אבל אם אינו מקפיד עלי' עלתה לו טבילה עד שיהי' **רוב שער**ו קשור נימה נימה בפני עצמה, - **כזה הורו הגאונים. ויראה לי, ששער**ו של אדם כגופו הוא חשוב לענין טבילה, ואינו כגוף בפני עצמו כדי שנאמר רוב השער, אלא **אע"פ שכל שער ראשו קשור נימה נימה אם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה** - אלא אם כן נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו כמו שביארנו" וכו', עכ"ל הרמב"ם, וכתב הראב"ד שם: "א"א, כדברי הגאונים הוא העיקר" ע"כ.

ורש"י הכא ס"ל נמי כהגאונים, וכמוש"כ הריטב"א בעירובין ד' ע"ב [והובא בשפ"א כאן]. [ועי' "חדושי מרן רי"ז הלוי" כאן].

בהא דהשער צריך להיות בכלל הטבילה - אם הוא מצד עצם השער, או דלמא שיעקר החיוב הוא רק במקום חיבור השער אצל הראש

והנה ב"שפת אמת" הקשה על ד' רש"י וז"ל קדשו:

"ולכאורה קשה להבין, כיון דדנין השערות בפ"ע, א"כ יש לחשוב נמי **אורך השערות**, ולמה יחשב קשר א' חציצה בכל השער. ודוחק לפרש דמיירי בדאיכא ברוב שערות קשרים הרבה בכל ארכן. לכן נ"ל, דס"ל דחציצה בשער - עיקר הפסול בשרשן אצל הראש - דאין חיוב טבילה בשערות מצד עצמן, רק מחמת שהמים א"י לבוא בראש במקום חיבור השערות, ולהכי צ"ל **השערות במים**, וא"כ כיון דאיכא קשר בינתים חשיב חציצה לענין שורש השער, ולהכי כיון דאיכא קשר לכל שערה ברוב שערות חשוב חציצה ברוב. וה"ה מטונף נמי - כשרובן מטונפין במקום א' באמצעיתן, חשוב חציצה ברוב. [ומסיים ה"שפת אמת"] וצ"ע מנ"ל הא" עכ"ל השפ"א.

ובספר אחד כותב, שהציע לפני **מרנא הגרי"ז זיע"א** את הקושיא הזו של השפ"א, והגרי"ז השיבו, דמיירי באמת שיש קשרים לכל **אורך השער**!

קושיית האחרונים, דאחרי שגזרו על "רובו שאינו מקפיד" - שוב הו"ל "רובו ומקפיד"?

גמרא "ולגזר נמי על מיעוטו שאינו מקפיד וכו' אי נמי משום רובו שאינו מקפיד. היא גופא גזירה ואנן ניקום ונגזר גזירה לגזירה" וכו'.

כאן יש את קושיית האחרונים, דאחרי שגזרו על רובו שאינו מקפיד שהוא חוצץ, הרי בודאי דמקפיד עליו [וסופו ליטלו - עי' לשון קדשו של רש"י ד"ה אין], ושוב הו"ל בגדר "רובו ומקפיד". וחוצץ מדאורייתא, והדרא קו' הגמרא לדוכתה מדוע לא נגזר נמי על מיעוטו שאינו מקפיד אטו רובו שאינו מקפיד דחוצץ מדאורייתא? - כן הקשה ה"אחיעזר" [ח"ג סימן לט] בשם תשו' מהרי"א הלוי ובשם ה"ישועות יעקב".

ויש על קושיא זו כמה תירוצים, דב"קובץ הערות [הוספות, אות ד'] דן ליישב, דכיון דכל עיקר הקפידא היא רק מצד ההלכה, ולא מצד עצמותו, א"כ תליא בב' תירוצי השטמ"ק בב"מ ל' ע"ב, האם קפידא כה"ג חשיבא "קפידא" או לאו - לגבי הא דאיתא שם: "עלה עלי' זבר פסולה" משום דניחא לי', ואף דהשתא לאחר הפסול שוב לא ניחא לי'? ותיירץ שם בשטמ"ק בשם תוס' הרא"ש, דמ"מ בשאר פרות ניחא לי', והיינו משום דבלאו הפסול היה ניחא לי', אכן בשם התוס' שאנץ ובשם הר"ן הביא שם בשטמ"ק תירוצים אחרים, ומשמע דלא ס"ל כסברת הרא"ש, ושוב הדק"ל, ע"ש בקובה"ע.

והתירוצ' השני, [זוהי החריפות הגדולה], שהרי כל עיקר הקפידא היא רק על השיעור המשלים לרוב, ולמשל, אם תשעים אחוזים מתוך גופו מטונפים בטיט, הרי רק ארבעים ואחד אחוזים מהם מפריעים לו, כי אינו רוצה שמחצה מגופו יהי' מטונף, אך על ה-49 הנותרים אינו מקפיד כלל, כי הם אינם אלא "מיעוט שאינו מקפיד" ולא חייצי אפי' מדרבנן, ונמצא דהקפידא היא רק על המיעוט כלומר רק על ההפרש שבין מעט פחות ממחצה לבין הרוב, ולא על הרוב כולו. - כך תירץ בקובה"ע שם בשם **מרנא הגר"ח זיע"א**, וכן תירץ ב"אחיעזר" שם.

ובעיקר הדבר יש על זה תשובה ב"אבני נזר", [חלק יור"ד, סימן רנב, רסה].

ולענין הדין **במחצה על מחצה** ומקפיד - אם חוצץ מדאורייתא, עי' ב"אחיעזר" שם מש"כ בזה.

בענין חציצה בכו"ל

עי' ב"חדושי מרן רי"ז הלוי" ה' מקוואות [פ"ב הט"ו], שהביא להא דמבואר ביבמות ע"ח, דאע"ג דרובו שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ, מ"מ כל זה הוא דוקא ברובו, אבל כולו חוצץ, ואף שאינו מקפיד עליו. וכתב הגרי"ז: "והביאור בזה, דאע"ג דזה הלמ"מ דדין חציצה תלוי במקפיד עליו, אבל מ"מ כיון שהוא כולו מכוסה א"כ הרי אין כאן ביאת מים כלל, משו"ה לא דיינינן בזה כלל דיני חציצה, ולא נאמרה בזה ההלכה דאינו מקפיד אינו חוצץ, ורק ברובו דיש כאן עכ"פ ביאת מים, דהביאת מים שעל מקצתו חשובה ביאת מים על כולו, שם הוא דנאמרו דיני חציצה וההלכה דרובו המקפיד חוצץ" עכ"ד הגרי"ז. וע"ש כ"ד הקדושים.

גמרא "דל חד קרא לגופי".

ולעיל אמרו: דל חד לגופי". [ועי' "אוצר מפה"ת].

התוספות [בד"ה ורבי שמעון] מטיילים בכל מרחבי הש"ס הקדוש בענין יש אם למקרא או למסורת, והתוספות דלהלן [ד"ה בדורשין תחילות] מטיילים בכל הש"ס בענין דורשין תחילות, והלומד מרגיש ממש כמו שכתוב ברש"י פרשת בחקתי על הפסוק: "והתהלכתי בתכם" - אטייל עמכם בגן עדן...!"

תוס' [ד"ה וסוכה], "בירושלמי אמרינן" וכו'.

עי' ר"ח.

דף ז' ע"א

גמרא "ויעמידנו כנגד ראש תור".

אמר התלמיד הכותב: כאן לימד הרב זצ"ל את ד' המהרש"ל, והמהרש"א [ואמר, שהציור שנדפס שם במהרש"ל, איננו מדויק].

"טפח שוחק" - אם הוא מדאורייתא או מדרבנן

גמרא "עושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן".

מדאורייתא, או מדרבנן? - עי' תוס' בע"ב [ד"ה סוכך] דאי"ז אלא מדרבנן. ועי' "ביאור הלכה" [ח"א סימן תר"ל, ד"ה ויעשה], דמתחילה הביא מהפרמ"ג במשבצו"ז שם שכתב דטפח שוחק הוא מן התורה, והקשה עליו מד' התוס' בע"ב הנ"ל שמוכח מדבריהם בהדיא דהטפח שוחק הוא רק מדרבנן, ומדאורייתא די בטפח הסמוך לכותל, והניח בצ"ע על הפרמ"ג. ושוב כתב: "אח"כ מצאתי שחזר בעצמו באשל אברהם ס"ק ז", ע"כ.

מכתב

בס"ד אור ליום ה' לס' "אתה עתה ברוך ה'" ל' חשון אדר"ח כסלו תשנ"ג

הו"כ הדר"ג רבנו נזר בית הלוי שליט"א

נעימות בימיננו נצח!

לא ברירא לן בקונטרס מחדושי מרן רי"ז הלוי על סוכה דף ז' שיש שם כוכב וכתוב למטה שהתוס' ז' ב' כתבו שהוא מדרבנן - מי כתב זאת? האם מרן זצוק"ל בעצמו? ומתי? האם לפני כתיבת כל החידושים דשם, או אחרי כתיבתם? ומה הכוונה? לכאורה אם הוא מדרבנן, כי אז אי"צ לכל מה שנכתב, או שגם מדרבנן שייך כל הכתוב שם, או שהכוונה לולי דברי התוס', או שאם נמצא מי מקמאי ז"ל שסובר שהוא מן התורה? והב"ח כתב בסי' תר"ל שטפח שוחק בפחות משלשה הוא מה"ת, וצורת הפתח מדרבנן, והביאו הפמ"ג, והמ"ב בבה"ל ריש סי' תר"ל הביאם וכתב שהפמ"ג חזר בו אח"כ ב"אשל אברהם" שהביא שם לדברי התוס' דף ז' ע"ב שגם הטפח שוחק הוא רק מדרבנן.

וה"פני יהושע" בריש מסכת סוכה דעתו שהטפח שוחק הוא מן התורה, יעוייש"ה.

עכ"פ צריך לנו ביאור כוונת מרן הגרי"ז זצוק"ל בזה.

ואולי דיברו מזה, ואולי שמעו ממנו, זי"ע ועכ"א.

הנני עני לוי מחוה קידה קמי רבי
משה מרדכי הלוי שולזינגר

[אמר התלמיד הכותב: הגר"ש צציק שליט"א ציין בזה, דבספר
"אמרי מרן הגר"מ הלוי", מובא שם בשם בן המלך הגר"מ הלוי
זצ"ל, שאמר, שהוא זה שהראה זאת לאביו הגדול זצ"ל אחרי
שכתב את מה שכתב, ובעקבות כך ציין זאת מרן הגר"ז בשולי
דבריו].

שם. "עושה טפח שוחק ומעמידו פחות מג' סמוך לדופן".

וכתב הר"ן: "דאע"ג דבטפח כל דהוא איכא רוב דופן דהוי טפי
מג' טפחים ומחצה, אפילו הכי בציר מארבעה לא חשיב בשום
דוכתא".

"שלא רצו לתאר לאותיות הקדש שום דבר של חול..."

רש"י [ד"ה שתי דפנות] "כמין גאם".

ע"י רבנו מנחם [פ"ד מהל' סוכה ה"ב], דגאם פי': "גימ"ל יונית,
שהיא עשוי' כדל"ת שלנו. ומה שאמרו רבותינו כמין גאם, ולא
אמרו כמין דל"ת, שלא רצו לתאר לאותיות הקדש שום דבר של
חול, וזה מהפלגת הגדולים קדושת התורה וכבודה" עכ"ל רבנו
מנחם.

גמרא "וצריכא נמי צורת הפתח".

ע"י ר"ן.

ובעיקר הדבר, ע"י משנ"ב [סי' תר"ל סק"י] בשם הב"ח, דזה הוא
מדרבנן.

שם. "וצריכה נמי צורת הפתח".

אמר התלמיד הכותב: כאן לימד הרב זצ"ל את ד' המשנ"ב בסי'
תר"ל סק"ו ושעה"צ שם סק"ב, ואת המשנ"ב להלן בס"ק ט'
והשעה"צ שם סק"ג ד', וציין להחזו"א [או"ח סי' ע"ה סק"ח].

גמרא "אמר רבא וכן לשבת, מגו דהויא דופן לענין סוכה הויא
דופן לענין שבת".

הרי"ף השמיט דין זה, וע"י ברא"ש ובר"ן מש"כ בזה.

"המלכת את חבירך בנחת רוח!"

רבנו הגדול מרנא הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל, מסר פעם שיעור בסוגיא דילן
לפני "בעלי בתים" [בחודש מנחם אב, ב"רחי כלה" שעל ידי הישיבה
הקדושה], ופתאום שאל אותו אחד הבעלי בתים: רָפָה, והרי יש כלל שמגו
להוציא לא אמרנו, והרי כאן הוא "מגו" שמועיל לו להכניס ולהוציא מן
הסוכה לביתו!...

כמובן, שהציבור חיך, מלבד רבי שמואל, בן אדם שואל, צריכים לענות לו
בסבר פנים יפות! רבי שמואל אמר לו: אתם שואלים שאלה גדולה! אך יש
על זה גם תירוץ טוב, [ממש רומם אותו!] אמת, מיגו להוציא לא אמרנו,
אבל כאן, זה מיגו להוציא ולהכניס, כי מכח אותו מגו, גם יוצאו מהבית אל

הסוכה וגם יכניסו מן הסוכה אל הבית... ועד כאן לא מצינו שיטות בראשונים
שלא אומרים מגו להוציא, אלא דוקא במגו כזה שהוא להוציא בלבד, אך
כאן הוא להוציא ולהכניס!...

גמרא "דהא אתה הוא דאמרת סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי
כשר".

הלשון "אתה" ניחא לכאורה רק לפי הגירסא דגרסינן "רבא", אך אם
גרסינן רבה, הו"ל למימר: "דהא מר הוא דאמר...". [א"ה: ע"י
ברכות כ"ז ב'].

האם יש בחוה"מ איסור הוצאה שלא לצורך כלל?

גמרא "סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשר".

אמר התלמיד הכותב: כאן דיבר הרב זצ"ל את מה שנדפס
ב"משמר הלוי" כאן, והנני להדפיסו כאן ככתבו וכלשונו של הרב
זצ"ל -

הנה כבר נודע בי מדרשא הדברים הנחמדים מפז שכתב בזה
בשו"ת "עמודי אור" סימן ל"ה, וזה לשון קדשו: -

"לבאר טעמו של הרי"ף (בסוכה ז'): שסתם במימרא דרבה אם סיכך
על גבי מבוי שיש לו לחי כשרה משום מגו דהוי דופן לענין שבת
הוי דופן לענין סוכה, ומתבאר מהסוגיא שם דלא מתכשרא אלא
בשבת שבתוך החג דהוי מגו מעליא, והרי"ף סתם דבריו שכשירה
משמע לכל ימות החג, והדבר צריך תלמוד מה טעם להכשירה,
וליישב השמועה שמבואר היפך דעתו ז"ל, וכבר עמד ע"ז הר"ן
שם ע"ש וברא"ש.

והנה הגירסא הנכונה בסוגיין דבעל המימרא הוא רבה, כמבואר
בק"נ שם ובפ"י בחידושי, ונלענ"ד שדברי הרי"ף נכונים, דהא
בביצה (י"ב) פליגי רבה ור"י, דרבה ס"ל עירוב והוצאה לשבת ואין
עירוב והוצאה ליו"ט, ור"י ואינך אמוראי סברי דאמרינן מתוך,
אבל יש לאיסור הוצאה בכלל מלאכות האסורים ביו"ט, ונ"מ
לחייב על הוצאת אבנים או דבר שאין בו צורך כלל, עיי' תוס'
שם, חייבים עליו ביו"ט, והכי הלכתא דיש איסור הוצאה ביו"ט,
רק דאמרינן מתוך, עיי' ברי"ף בביצה שם, ודעת הרי"ף [כמו
שהכריע הטור דעתו באו"ח סי' תקל"ו ע"ש] דגם מלאכת חוה"מ אסור
מה"ת בדבר שאינו אבד ע"ש, ולפ"ז הלא סיכך ע"ג מבוי שיש לו
לחי שייך להכשירו לכל המועד משום מגו דהוי דופן לענין
הוצאה [להתיר הוצאת דבר שאין בו צורך, ביו"ט, ודבר שאינו אבד בחוה"מ]
הוי דופן לענין סוכה להכשירה, ולכך מכשירה הרי"ף בכל החג,
מטעם מגו, אבל הסוגיא אזלא לרבה דס"ל אין איסור הוצאה
ביו"ט [וכ"ש בחוה"מ], ולכך ליכא מגו לדידיה אלא רק לשבת
שבתוך החג, ולא בשאר ימות החג ודוק. שוב אח"ז מצאתי
בלבוש או"ח (סי' תר"ל ס"ז) שכתב בדין סוכה הניתרת ע"י לחי
דכשירה בשבת, אבל בחולו של מועד פסולה יעו"ש, כיון דלא
מהני הלחי מידי, והנה לא זכיתי דפתח בשבת להתירה וסיים
לאסור בחוה"מ, ודין סוכה זו ביו"ט השמיט, ואולי נתעורר למה
שהערנו דלדידן דקי"ל יש עירוב והוצאה ליו"ט, א"כ גם ביו"ט
שייך מיגו כמש"ל, אבל בחוה"מ הכריע לפסול דהא כמה פוסקים
[ואולי רובם] ס"ל דמלאכת חוה"מ מדרבנן (עיי' בלבוש או"ח סי' תק"ל)
וא"כ בחוה"מ ליכא מגו ודו"ק", עכ"ל ה"עמודי אור" זי"ע א.

והלא זו היא תשובת ה"עמודי אור" המפורסמת בי מדרשא

שמבואר בה החידוש הנפלא: שגם בחוה"מ יש איסור הוצאה שלא לצורך כלל.

וכן מדוקדק גם מדברי החזו"א או"ח מועד סי' קל"ה שכתב שפרקמטיא דשרי בחוה"מ הוא גם הוצאה מרה"י לרה"ר, משמע דעתו הקדושה דאלמלא זה יש איסור הוצאה שלא לצורך גם בחוה"מ.

ובהמארי מו"ק דף י"ח כתב שאין ענין כלל לאיסור הוצאה בחול המועד, יעוי"ש.

והנה כל זה הם דברים ידועים ומפורסמים בין הלומדים שי'.

אמנם מדברי ה"עמודי אור" הנ"ל הנחמדים ביישוב שיטת הרי"ף נתעוררנו לעיין בס"ד לדידן, דהנה במ"ב בביאור הלכה בסימן תקי"ח מבואר דעת המחבר בשו"ע היא דהוצאה ביו"ט מותר הכל גם שלא לצורך כלל, וא"כ כל שכן בחוה"מ מותרת כל הוצאה. [ובמ"ב בביאור הלכה סי' תק"ל כתב שדעת המחבר בשו"ע היא דמלאכת חוה"מ היא מדברבנן אלא שלא איצטריכין לזה], וא"כ לפי"ז א"ש היטב דלשיטת המחבר בשו"ע מהני הלחי להתיר הוצאה רק בשבת, דאילו ביו"ט ובחוה"מ שריא הוצאה מן התורה אפילו שלא לצורך, ולכן שפיר כתב המחבר בשו"ע סי' תר"ל ס"ז דמיגו דהוי דופן לשבת הוי דופן לסוכה מועיל רק לשבת שבתוך החג, דאילו ליו"ט ולחוה"מ לא איצטריכין להאי לחי.

אבל להרמ"א [עיי"ש במ"ב בבית"ל סי' תקי"ח הנ"ל] דס"ל דלוקה מן התורה על הוצאה ביו"ט שלא לצורך כלל, דאין על זה מתוך, אם כן למה לא אמרינן מיגו דהוי דופן להתיר הוצאה ביו"ט שלא לצורך הוי דופן לסוכה גם ביו"ט, ולא רק בשבת?

ומצאנו בס"ד בשו"ת "אגרות משה" חאו"ח סי' קע"ט שנשאל על זה, ועיי"ש מש"כ ליישב, וצריך סייעתא דשמיא להבין עומק הדברים שם.

ושוב הראו שהניח ד"ז בצע"ג ב"קבא דקשייתא" של ה"חלקת יואב" קושיא פ"ט.

ושוב מצאנו בעזה"ש"ת שכבר דיבר בזה אדוננו הפמ"ג זיע"א, אמנם לא בדוכתי בהל' סוכה בסי' תר"ל ס"ז הנ"ל, אלא בסוף הלכות סוכה במשבצות זהב אחרי סי' תרמ"ג שואל שם הפמ"ג שאלה זו: למה לדידן לא אמרינן מיגו גם ביו"ט, שמתיר הלחי הוצאה שלא לצורך ביו"ט, שבלעדי הלחי ה' לוקה על זה מן התורה? ועיי"ש בפמ"ג שהביא את הלבוש הנ"ל [שהביא ה"עמודי אור" הנ"ל] שהוציא רק חוה"מ מן הכלל, ועל יו"ט נשאר הפמ"ג בצ"ע, עיי"ש בפמ"ג ותמצא נחת.

וה"אגרות משה" זצ"ל הלא היו נהירין לו שבילי הפמ"ג יותר משבילי ליובאן והאיסט סייד, ולא הזכירו ולא הביאו בכל אריכות דבריו הקדושים בסימן הנ"ל?

דף ז' ע"ב

גמרא "רבי יאשי" אומר אף מחמת דפנות".

עי' ת"י יומא נ"ח ב' [ד"ה דאיתמר], דר' יאשי ור' יונתן היו תנאים אחרונים, כמו ר' חייא ור' שמעון ברבי.

גמרא "ורבנן ההוא דניכוף בי' פורתא דמחזי כסכך".

לא נתפרש כמה?

גמרא "אמר אביי, רבי, ור' יאשי ורבי יהודה" וכו'.

הנה, בעלמא בכל כה"ג, הדרך הוא שמתחילים עם אותו תנא שמחמתו קבעו כאן את הדברים, ואילו כאן פתחו עם רבי, ולא עם ר' יאשי?

ובאמת, דגירסת הרי"ף והרא"ש [בסי' י'] היא: "אמר אביי, ר' יאשי ורבי וכו' כולו סבירא להו" וכו', - כך העיר בצדק הרה"ג ר' אליעזר גינסברגר שליט"א.

רש"י [ד"ה דירת קבע] "ראוי להשתמש קבוע - ונראית כבית".

רש"י הוצרך כאן למצא נוסח והגדרה שמתאימה לכל שיטות התנאים דהכא, [עי' תוס' ד"ה כולו, דאין התנאים שוין].

רש"י [ד"ה ב"ש פוסלין] "דראוי לתשמיש בעינן".

עי' ר"ן [ד"ה ב"ש], דהמדובר כאן הוא על שיטת ב"ש לענין סוכה קטנה, וטעמא דב"ש בסוכה קטנה משום דלאו ראוי לדירה היא.

רש"י [ד"ה אן] "ואין נאה לדירה".

זהו הניגוד למש"כ רש"י לעיל [ד"ה דירת קבע], דלהנך תנאי בעינן שתהי' "נראית כבית".

תוס' [ד"ה כולו סבירא להו] "על כרחך אין שוין".

עי' ר"ן שמבאר, דיש חילוק בין היכא דהלשון הוא: רבי פלוני ופלוני אמרו דבר אחד, דאז הם שוים בדבריהם לגמרי וכל אחד מודה לדברי חבירו, ויש מי שאומר, דכי האי גוונא לא חשיבא "שיטה" ואפשר דהויא הלכתא כוותי'. לבין היכא דאמרינן "רבי פלוני ופלוני כולו סבירא להו", דהוא "שיטה", ובזה קבלה היא ביד הגאונים ז"ל דלית הלכתא כחד מינייהו, מפני שאע"פ שהולכים בשיטה אחת, אין כל דבריהם שוין, ואין מודין זה לזה, כי הא דשמעתין וכן ביבמות צ"ג א' וכו', ע"ש בר"ן כ"ד הקדושים.

כתב הרי"ף: "אע"ג דקיימא לן דכל כי האי גוונא שטה היא ולית הלכתא כחד מינייהו, הכא איכא תרתי מינייהו דהלכתא נינהו" וכו' וכו', ע"ש כל דבריו הקדושים.

גמרא "סוכה העשוי' ככבשן" וכו'.

אמר התלמיד הכותב: כאן לימד הרב זצ"ל את ד' המשנ"ב סימן תרל"ד ס"ק ג' ד', ואת ד' ה"ביאור הלכה" שם בריש הסימן - מש"כ שם ע"ד ה"ביכורי יעקב".

דף ח' ע"א

גמרא "מי סברת גברא באמתא יתיב" וכו'.

עי' "ערוך לנר".

גמרא "והחיצונה סוכה ופטורה מן המזוזה".

ע"י משנ"ב [סי' תרל"ו סק"נ], דמ"מ צריך לחדש בה דבר, דאף דעשאה לצל הרי לא עשאה לשם סוכה. והוא מה"לבוש".

רש"י [ד"ה וחייבת במזוזה] "לעולם" וכו'.

היינו, אפילו בשבעת ימי החג.

רש"י [ד"ה ופטורה מן המזוזה] "לעולם" וכו'.

היינו, אפילו בשאר ימות השנה.

רש"י [ד"ה משום דלא קביע] "לא זו ולא זו דבר קבוע" וכו'.

צ"ב, מדוע הפנימית אינה נחשבת לדבר קבוע, והרי "רוב תשמישו וסעודתו ושניתו שם" כלשון קדשו של רש"י לעיל [ד"ה פנימית]?

רש"י [ד"ה סוכת גויים] "שמשוי' לדור בה בימות החמה".

מה רוצה רש"י בזה?

והרה"ג ר' אליעזר גינסברגר שליט"א רצה לומר, דכוונת רש"י לומר דנעשית לשם צל.

גמרא "מאי כהלכתה אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל סוכה".

ופירש"י: "האי כהלכתה דקאמר הוא שמסוככת יפה, דמוכחא מילתא שעשייתה הראשונה לצל היתה, ולא לצניעות בעלמא, דאע"ג דסוכה לשם חג לא בעינן - לשם סוכה בעינן - ולצל הוא דמיקריא סוכה שסוככת מן החורב" עכ"ל רש"י.

וברא"ש איתא בהאי לישנא: "אמר רב חסדא, והוא שעשאה לצל להתלונן תחתיה מחורב וממטר, אבל לצניעותא בעלמא אין שם סוכה עליה. -

ורבנו תם פ"י, שעשאה לצל, ולא מעובה להגן מן המטר וכו', עכ"ל הרא"ש.

ובקרב"נ שם [אות ט'] ציין בזה להב"ח בסי' תרל"א, ע"ש, וע"י עוד בד' הט"ז [ריש סימן תרל"ה].

שם ברש"י: "ולצל הוא דמיקריא סוכה, שסוככת מן החורב". [וע"י לעיל ב' א' דמובא שם בגמרא הקרא בישע"י ד': "וסוכה תהי' לצל יומם מחורב"].

והרא"ש [הנ"ל] הוסיף בלשון קדשו: "והוא שעשאה לצל, להתלונן תחת" מחורב וממטר".

אמר התלמיד הכותב: הנני להדפיס כאן בס"ד את מה שהדפיס הרב זצ"ל בספר "פניני רבנו יחזקאל" במהדורה החדשה בעמ' צז: -

בשנה אחת, למחרת יום הכפורים, הזמין אותי רבנו זצוק"ל להקים לו את הסוכה, ואמר לי שלפני הנחת הסכך על הסוכה צריך להגיד כך: "לשם סיכוך לצל מחמה ומחסה ממטר!"

[א"ה: ציינו לי לעיין ברא"ש סוכה ח' ב' ובכל לשונות הפוסקים בזה, עיי"ש ותבין"].

ואמר לי רבנו שאחזור פניו כמה פעמים על הנוסח הזה עד שיהי' שגור בפי, ורק אח"כ הרשה לי לסכך את הסוכה.

ואמרה לו הרבנית חוה ע"ה ששמעה על אחד מגדולי הדור שליט"א שבבני-ברק שמברך את תלמידיו, אחרי שמסככים לו את הסוכה, שיזכו בשנה הזו לשידוך טוב והגון...

ואמר לי על זה רבנו זצוק"ל במאור פנים מיוחד ובשמחה עצומה: אם כן גם אני אתן לך ברכה טובה: שתזכה לשנה הבאה עוד פעם לקיים מצוה זו...

בהא דבעינן דירת עראי בסוכה

גמרא "האי תנא דגנב"ך אלימא לי' גנבייך משום דקביעי" וכו'.

צריך ביאור, הרי אדרבה, סוכה דירת עראי בעינן, ואיך יתכן ש"קביעות" הוי מעלה בהסוכה? והאם נימא דאתיא כר"י דדירת קבע בעינן?

שוב הראה הרה"ג ר' עקיבא וולקן [זצ"ל], שבספרי המפתחות ציינו בזה ל"חכמת שלמה" [באו"ח סימן יד] וזה לשון קדשו: -

"והנה לכאורה, מ"ש דסוכת גנב"ך עדיפא לי' משום דקביעי, אין לו הבנה, דהרי אדרבא בסוכה דירת קבע גריעי ועיקרו בעינן דירת עראי, וא"כ עראי הוה מעלה טפי בסוכה ולמה כאן משה מעלה טפי במה דקביעי ומה בכך דזה לא הוי קבוע הרי דירת עראי כשרה. ודוחק לומר דאתיא כר"י דס"ל סוכה דירת קבע בעינן ואם הוי כך הוה אתי שפיר קושייתינו הנ"ל, דאין זה סברות הפוכות, דהך דתנא גנב"ך אתיא כר"י דס"ל דירת קבע בעינן ולכך עדיף מעלת קביע ממעלת בני חיובא, אבל איך אתיא כרבנן דדירת עראי בעינן ולדידי' עדיף מעלת בני חיובא מקביעי ולכך נקט רבנן ש"תחילה, מיהו מדלא מפרש הש"ס דהא כר"י והא כרבנן, משמע דאתיא תרוייהו ככ"ע, וא"כ קשה מה הוי מעלת דקביעא? -

אך צ"ל, דנהי דרבנן ס"ל דירת עראי בעינן, היינו רק אם עושה לשם מצוה בזה ה"י מקום לומר, נהי דהוה גוף הבנין ארעי, מחשבתו משוי' לי' קבע - כיון דעושהו לשם מצוה המצוה קובעת ונחשב כבר, וא"כ תינח אם עושהו לשם מצוה נחשב דירת קבע מצד המצוה כיון שנעשה לשם סוכה, דע"י המצוה נעשה קבע, אבל בסוכת גנב"ך ורקב"ש דלא נעשו לשם מצוה - בזה כיון דהמצוה לא קבעתם להיות קבע הוה מה דקביעי טפי מעלי, ולכך אלים לי' סוכת גנב"ך דקביעא" וכו', עכלה"ק, וע"ש כל דבריו הקדושים. [א"ה: ע"י להלן ל"א א' רש"י ד"ה מפני].

תוס' [ד"ה ותיהוי] "וצ"ל הא דאורייתא הא דרבנן".

ע"י במשמה"ל כאן כמה מראי מקומות, להיכא דאשכחנא כי

האי גוונא, דהברייתא דינא דאורייתא קתני, ואמנם יש בזה איסור מדרבנן, והאי איסור דרבנן לא נשנה בברייתא, ע"ש.

שם. "והא דלא משני התם במנחות" וכו'.

ע"י מהרש"א.

דף ט' ע"א

תוס' [ד"ה סוכה ישנה] "בירושלמי תני צריך לחדש בה דבר".

האם הוא לעכובא, או למצוה מן המובחר? והאם גם הבבלי מודה להירושלמי בהך דינא דחידוש? - ע"י בזה בשו"ע ריש סימן תרל"ו ובמשנ"ב שם [סק"ד] ובשעה"צ שם [סק"ד], ועי' "ערוך לנר" כאן ולהלן מ"ו א'.

שם. "ובתר הכי איתא התם מצה ישנה פלוגתא דב"ש וב"ה".

ע"ש במפרשי הירושלמי דנתקשו, דהא במצה לא שייך חידוש? ועי' "ערוך לנר".

גמרא "מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה" וכו'.

מאי משמע **"עצי סוכה"**, האם דוקא **"עצי סכך"** או גם **"עצי הדפנות"**? נחלקו בזה הרמב"ם והרא"ש דעת הרמב"ם [פ"ו הט"ו] דבין **"עצי סכך"** ובין **"עצי דפנות"** בכלל האיסור, והרא"ש [בסימן יג] חולק וס"ל דדוקא עצי סכך אסורין כל שבעה, אך לא עצי דפנות. ובביאור שיטת הרמב"ם, ע"י בזה ב"חדושי רבנו חיים הלוי" שם. [וזהו כפי הנראה הענין הכי קצר בהספר הקדוש "חדושי רבנו חיים הלוי"].

רש"י [ד"ה סוכה לשם חג] דכתיב סוכות לה' - לשם מצות המלך".

לכאור' א"כ היתה הדרשה צריכה להיות רק: **"לה' - לשם ה'"**, וכדמצינו בזבחים מ"ו ב'?

ואולם באמת כאן הדרשא היא **"סוכות לה'"**, ולכך משתמע שפיר לשם **מצות סוכות - שצוה עלי' ה'.**

רש"י [ד"ה על החגיגה] "עד לאחר הקטרת אימורין דזכו בהו בתר הכי משלחן גבוה כעבד הנוטל פרס".

מה רוצה רש"י בזה?

האם חלק הבעלים שרי קודם הקטרת אימורין

שם. הנה בד' רש"י כאן מבואר, דהא דאיתא בפסחים מ"ט ב' דכמה דלא מתקטרי אימורין - **כהנים** לא מצו אכלי בשר, לאו דוקא **"כהנים"** בחלק דידהו, אלא ה"ה נמי באכילת **בעלים** בבשר שלמים, ועי' צ"ח ביצה כ' ב', ועי' במשמה"ל כאן [סימן יב].

האם בשלמים איכא איסור הנאה דאורייתא

שם. הנה, מבואר כאן בד' רש"י, דגם **בשלמים** חל עלייהו שם שמים **לאוסרן**, ואף שבשלמים ליכא מעילה, אכן כבר כתבו התוס' בכמה מקומות בש"ס, דאף דלית בהו מעילה, מ"מ אית בהו איסורא"נ דאורייתא, - ושורש הענין הוא בר"ה כ"ח א',

דמבואר דשופר של שלמים לא יתקע, [זוהי הגמרא של ר' **אברהם לנגזם זצ"ל** - מה שלמד שם במחנה המוות בליל ר"ה... הוא שכב שם על הדרגש למטה, והאדם השני שכב למעלה, והם אמרו האחד להשני: אם אין לנו **שופר**, לפחות הבה ונלמד את **הסוגיא דשופר** בר"ה כ"ח: **"שופר של שלמים לא יתקע, ואם תקע" וכו'...** עד עכשיו הוא לא יודע מי שזה, אולי עכשיו בשמים הוא כבר יודע...], ועי' תוס' נדרים י', נזיר דף כ"ד, זבחים פ"ו, כריתות כ"ג ב', תמורה ג' ע"א, ועי' שטמ"ק מנחות דף ד', ועי' שיעורי משמה"ל זבחים סט י"ב.

רש"י [ד"ה בחולו של מועד] "אם לא עשאה מתחילה".

ע"י להלן כ"ז ב': **"ושוין שאם נפלה שחוזר ובונה אותה ב"חולו של מועד"**, ונמצא א"כ דכל עיקר הפלוגתא דר"א וחכמים הוא רק באופן שלא עשאה מתחילה, ובזה יאירו לן דברי רש"י דילן - כך ביאר היטב הרה"ח ר' **יהושע לאעפר שליט"א**.

גמרא "ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב" וכו'.

ע"י ריטב"א, דהקושיא היא מב"ה אדאמוראי, [היינו אדשמואל, ע"ש בריטב"א], ולא להיפך. ומשום דקיי"ל כשמואל הוא דקשיא לן הכי.

בענין סוכה גזול

תוס' [ד"ה ההוא] "תימה תיפוק לי' משום דהוה לי' מצוה הבאה בעבירה" וכו' וכו'.

יש על כך תירוץ מפורסם של ה"מנחת חינוך" במצוה שכ"ה, דנפק"מ בזה לגבי שאר ימות החג, דשם לא הקפידה תורה על **קיום** המצוה, רק **שלא יבטל העשה**, וטעמא דמהב"ע לא מהני אלא לכך דאין כאן **קיום**, אבל אין כאן **ביטול**, ולכך בעינן לטעמא ד"לך" למעוטי גזולה, דהו"ל פסול בגוף הסוכה, והו"ל כאילו בטל העשה שאוכל בביתו, ע"ש כ"ד הקדושים [ועי' "שערי יושר" ש"ג פ"ט וב"אבי עזרי" פ"ה מסוכה הכ"ה].

דף ט' ע"ב

במשנה "העושה סוכתו תחת האילן" וכו'.

מדוע לא קתני העושה **סוכה** בתוך האילן? - עי' ר"ן בסוגיין.

ביטול ברוב באיסור הניכר

גמרא "ואם הי' סיכוך הרבה מהן... כשרה".

ופרש"י להלן י"א א' [ד"ה והרבה] דהיינו מדין ביטול ברוב.

ובמאירי הביא בזה ג' קושיות, א' והא **מחובר** אין בו ביטול, וכמו שאמרו [ערלה פ"א מ"ו] נטיעה של ערלה שנתערבה בנטיעות אחרות כולן ידלקו! וכו'. ב', שהרי האיסור **ניכר** הוא **וידוע**, ומהיכן איסור הניכר מתבטל. ג', היאך התירוהו לכתחילה - והא אין מבטלין איסור לכתחילה וכו'?

ועל כך כתב המאירי: ... ומכל מקום אין לדעתי בכל אלו קושיא, שאין מדמין מביטול שאר איסורין שאדם נהנה מהם הנאת הגוף, לדבר שאין נהנין בו אלא לקיום מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו, **וראוי להחזירם לדין תורה ליבטל כל מיעוט ברוב** וכו', עכ"ל המאירי.

ומבואר בד' המאירי חידוש נורא, דהא דאיסור ניכר וידוע אינו מתבטל, זהו רק מדרבנן! [א"ה: יעו"י משמה"ל זבחים סימן נ'].

ובעיקר קו' המאירי דאיך שייך ביטול ברוב באיסור שהוא ניכר וידוע, - עי' ר"ן בסוגיין.

האם ביטול ברוב מהני לתת את "מעלת" המבטל בהמתבטל?

ובעיקר הדבר, יש לעי' עוד בזה, לפמש"כ העונג יו"ט דדין ביטול ברוב לא מהני לכך שיקבל המתבטל את מעלת המבטל, ולא מהני אלא לשלול את האיסור אל המתבטל, - עי' עונג יו"ט או"ח סי' ד', וצ"ע. [ועי' "משיב דבר" סי' ל"ד, בתשו' להס"ק הח"ח זיע"א דחולק בעיקר היסוד, ע"ש. ועי' קר"א זבחים ע"ט ב', ועי' חדו' הגרעק"א לשו"ע או"ח סי' יא, ועי' היטב שם במשנ"ב סק"ג].

רש"י [ד"ה מאי למימרא] **"שמע מינה מהכא" וכו'.** עי' מהרש"א באורך, ומסקנת המהרש"א שם, דמן "וש"מ מהכא" עד "כל לשון חבטה שבתלמוד" אינו מפירש"י, אלא שהוא גליון.

דף י"א א'

במשנה "הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס" וכו'.

האם יש כאן צריכותא?

שם במשנה "הדלה עלי' וכו' וסיכך על גבה" וכו'.

זה לשון קדשו של הר"ן: -

"ומדקתני הדלה ואח"כ סכך, מוכיח רבנו תם דדוקא כי האי גוונא שתחילתו בפסול דתו לא מכשרא בסכך כר, אבל כל שתחלתה בכשרות אע"פ שאח"כ הדלה עלי' את הגפן תו לא מפסלא, דאי לאו הכי ליתנו סכך ואח"כ הדלה וכ"ש הדלה ואח"כ סכך. ולא ראי' היא, דמתני' תרתי קתני. הדלה עלי' את הגפן ואת הדלעת או סכך על גבן, כלומר בין שקדם הסכך כדקתני הדלה עלי', בין שקדם האילן וסכך עליו פסולה" וכו', עכ"ל הר"ן, ועי' ריטב"א.

שם. "וסיכך על גבה".

ולעיל [ט' ב'] הגירסא: "וסיכך על גבן", ועי' תוי"ט, ועי' רש"ש.

במשנה "זה הכלל כל דבר שהוא מקבל טומאה" וכו'.

עי' "ערוך לנר", דכאן לא שייך להקשות "זה הכלל לאתויי מאי", כדמקשה בכ"מ, שזה לא שייך אלא בשכלל כבר נכלל בפרט דקתני מקודם, אבל הכא דתני דין חדש בזה הכלל שפסול לסכך - אין גדול קרקע ומקבל טומאה - לא צריך לרבווי, ע"ש כל דבריו הקדושים.

במשנה "כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו".

כאן הוא וי"ו המחלקת, דבכדי לפסול סגי בחד מינייהו.

במשנה "וכל דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו".

כאן הוא וי"ו המחברת, דלהכשירא בעינן תרתי, גם שאינו מקבל טומאה וגם שגידולו מן הארץ.

שם. הנה ברי"ף איתא רק להסיפא: "זה הכלל, דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו", אך ליתא שם להרישא "כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו".

גמרא "צריך לנענע".

כמה השיעור? - עי' בהגר"ז [סימן תרכ"ט ס"כ] וזה לשון קדשו: "לפיכך אין לו תקנה אלא אם כן ינענע כל הסכך הפסול שקצצו - דהיינו שמגביהו מעט וחוזר ומניחו, שבשעה שמגביהו נתבטלה עשי' הראשונה שהיתה בפסול, ואח"כ כשמניחן הוא עושה מעשה חדש בגוף הסוכה" עכ"ל הגר"ז.

גמרא "אהדרינהו רב יוסף לאפיה". [ופרש"י: "בכעס"].

עי' פסחים קי"ג ב': "ת"ר, שלשה חייהן אינם חיים, הרחמנין והרתמנין ואניני הדעת, ואמר רב יוסף כולוהו איתנהו ב"י. [ועי' שיעורי משמה"ל ע"ז ז' א'].

רש"י [ד"ה וייתב] "אבל צריך הוא לנענע קצת אותם שהוסככו במחובר לאחר קציצתן דתיהוי להו הך כעשי" וכו'.

האם רק הנענוע לבדו הוי כעשי', או הנענוע בצירוף הקציצה? [א"ה: עי' בלשון קדשו של הגר"ז הנ"ל].

תוס' [ד"ה הא] **"ואם הסוכה שתחת האילן מסוככת כראוי שצלתה מרובה אלא כשאין צלתה מרובה אלא מחמת הפסול איירי" וכו'.**

זו היא שיטת התוס', ואולם הרא"ש [סי' יד] והר"ן הביאו את שיטת הראב"ה בשם ריב"א, דס"ל "דאם לא חבטן אפי' חמתו של האילן מרובה מצל האילן והסוכה צלתה מרובה מחמתה, פסולה, שהרי הצל הוא מן האילן ולא מן הסוכה, שאם ניטל סכך הסוכה אכתי איכא מצל האילן, ל"ש קדים האילן לסוכה ולא שנא קדמה הסוכה לאילן - כיון שמונחין ענפי האילן כנגד סכך הכשר", - כך הוא לשון הרא"ש, וע"ש כל דבריו בזה, ועי' בר"ן עוד תוספת דברים. ועי' בקרב"ן [אות ק'] דנקט דכ"ה דעת רש"י בסוגיין, ע"ש.

גמרא "אמר רב נחמן בר יצחק - בסכת כתיב".

כה"ג קאמר רב נחמן בר יצחק בכמה דוכתי בש"ס, וציין להו בגליון הש"ס יומא ע"ה ב' ובמגילה ט"ו ב'.

גמרא "אמר ר' ירמיה - פעמים ששתיהן... פעמים ששתיהן... פעמים... פעמים...".

כה"ג קאמר ר' ירמיה בב"מ ל"ה ב' ובבכורות נ"ו ב'.

גיצים משולחן גבוה

- המשך מעמוד 1 -

"וכן משמע ביש"ש [גיטין פ"ד סי' כו] שכתב, מעשה שהאב רצה לקרות הבן בשם אביו "מאיר", והאם רצתה לקרותו בשם אביו "יאיר", ומה נולד שם חדש "שניאור" - ר"ל שני מיני אור - מאיר ויאיר, [ע"כ דברי היש"ש, [ועל כך שואל החת"ס]: "וקשה, הו"ל לקרותו "מאיר יאיר"? אע"כ לא נהגו כן בזמנו עדיין" עכ"ל] וראה שם כל דבריו הקדושים בזה.

והנה, היה בזכרוננו, שרבונו זצוק"ל הביא, שכדברי החת"ס, כן כתב ה"נודע ביהודה" זיע"א, ולא ידעתי אי מקום כבודו, עד אשר הראוני בס"ד שהוא במהדו"ת או"ח סימן קיג, וזה לשון קדשו: "ואני לחולשת זכרוננו אינני זוכר בשום מקום בש"ס שום תנא או אמורא שהיה נזכר בשני שמות ושניהם שם העצם וכו', וכדומה שלא היו רגילין להקרא בשני שמות, ואף במקרא לא היו רגילים כל כך בשני שמות, ועיין פסחים דף קי"ז ע"א ובחולין ס"ה ע"ב, אבל בימי התנאים ואמוראים לדעתי לא היו רגילים כלל" עכ"ל ה"נודע ביהודה". [ודו"ק היטב בהחילוק שבין דברי הנוב"י לד' החת"ס, שהנוב"י כתב, דבימי התנאים ואמוראים לא היו רגילין כלל, ואילו במקרא לא היו רגילים בזה כל כך. אכן החת"ס כתב, דגם בתנ"ך לא מצינו ב' שמות].

ושוב הראוני, שיש בזה דברים עשירים בשו"ת "משנה הלכות", חלק ה' סימן רטו, וחלק ו' סימן רכה, ושם הוא מביא בקיאות נפלאה לגבי השם "שניאור", דמצינו שם זה בתוס' תמורה י"ח א' [ד"ה אפילו]... וה"ר יצחק בר שניאור פירש"ל...

ה' בשבט...

ביום ב', ה' בשבט, תשע"ד, יום היארצייט של קדוש ישראל מרנא ורבנא ה"שפת אמת" זיע"א, אשר הזכרת שמו הקדוש לבדה היתה מעוררת אצל רבנו רגשות עזים ונוראים, סיפר לי אחד מהמיוחדים שבתלמידי רבנו האהוב זצוק"ל הוא ניהו הרה"ח רבי אברהם משה הכהן יעקב'ס שליט"א יבדלחט"א, שרבונו זצוק"ל אמר פעם, שהתאריך הגדול של ה' בשבט נזכר בש"ס הקדוש! כי יש בש"ס באיזה מקום דין האמור על "שבעים יום קודם הפסח", צא וחשוב באיזה תאריך יוצא שבעים יום קודם הפסח? ותמצא [שבשנה פשוטה] התאריך הוא ה' בשבט!!

שאלנו את אחיינו האהוב של רבנו, ה"ה הגאון בעל "טוב הארץ" שליט"א: היכן מצינו זאת בש"ס הקדוש?

והראה לנו, שזוהי משנה ערוכה במנחות פ"ה א': "כיצד הוא עושה, נחה שנה ראשונה, ובשנה שני זורעה קודם לפסח שבעים יום, והוא עושה סולת מרובה", ע"כ.

"במקום גדולתו - שם אתה מוצא ענוותנותו"...

פעם, דיבר רבנו זצוק"ל נוראות מגדולתו העצומה של אבי ההוראה הרב מטעפליק זצוק"ל, וסיפר רבנו, שפעם אחת נכנס יהודי אחד לביתו של הרב מטעפליק, ומסיבה שאינה ידועה היה הרב מטעפליק שרוי ברעוא דרעוין שלא יתואר, ופנה אל אותו אחד ואמר לו: תבחן אותי!... הלה שאל: על מה לבחון? והרב מטעפליק אמר לו: רואה אתה את ארון הספרים כאן, תוציא איזה ספר שאתה רוצה, תקרא שורה, ואני אומר לך בס"ד באיזה ספר השורה הזו כתובה!... עשה היהודי כדבריו, הוציא ספר, קרא מתוכו שורה, והרב מטעפליק מכריז: "חתם סופר חלק... סימן... דיבור המתחיל..." מוציא היהודי עוד ספר, קורא שורה, ומיד נשמע קולו של הטפליקער רב: "נודע ביהודה תנינא סימן..." הוציא ספר נוסף, קרא שורה, והקול נשמע: "זהו ספר של אחד מחכמי הספרדים..." וכהנה וכהנה!

אחר כך הוא אמר לו: אני רוצה לומר לך: "כל" מה שלמדתי, אני ב"ה זוכר!!

והפטיר רבנו: הוא, הטפליקער רב, היה חד בדרא!! לא הניח אחריו כמותו!! את הגאונות העצומה שלו בלתי ניתן לחקות!!

וכאן החל רבנו לספר עוד מעוצם ענוותנותו הנוראה של הטפליקער רב, וסיפר בהתרגשות, שפעם הוא הלך עם מלווהו ברחוב, ולפתע פרץ בבכיות נוראות, שאל אותו המלווה: אמאי קא בכי מר? והשיב לו הטפליקער רב: הנה עוד מעט אצטרך לבוא לעולם האמת, והרי השאלה הראשונה שישאלוני: אתה!! אתה היתה לך העזה להיות מורה הוראה ב... "ירושלים" עיר הקדש!!

נורא! מצד אחד - כזו גדלות נוראה בתורה! ומצד שני - כזו דרגה נוראה בענווה!

ובהזדמנות, כשסיפר זאת רבנו, הוא התרגש ואמר על עצמו: כאשר אבוא אנוכי לפני ב"ד של מעלה, ישאלוני: אתה!! אתה היתה לך עזות פנים להיות מגיד שיעור ב... "זכרון מאיר"!!

כה דיבר רבנו ממעמקי לבבו הטהור!

עוד זאת סיפר הרב זצ"ל:

מוסר היה הרב מטעפליק זצוק"ל מדי שבת בשבתו שיעור בהשכמת הבוקר, באיזה בית כנסת בשכונת "בית ישראל", והנה, אחרי השיעור, כאשר הכל היו נעמדים ומתכוונים לתפילת שחרית, הוא זצוק"ל היה הולך לביתו, שוהה שם במשך כעשר דקות, וחוזר שוב לבית הכנסת. מה טעם הלך לביתו וחזר? באותם עשר דקות היה מגיע אליו בקביעות אדם פלוני, איש עני, מדוכא, ומסכן. הוא היה נכנס, מתיישב, והרב מטעפליק היה מכין לו כוס תה!... ואחר כך יושב ומחכה בסבלנות עד אשר יגמור האורח לשתות את כל הכוס...

זו היתה ה"עבודה" הנוראה של הרב מטעפליק קודם תפילת שחרית של שבת קדש!

הנה, על השרף הקדוש מקצק זיע"א, קראו עליו גדולי דורו את הפסוק בתהלים ע"ז: **"ביום דרכך, ושבילך במים רבים, ועקבותיך לא נודעו"**, וכך יכולים אנו בדורנו לאמור על רבנו אור העולם הבריסקר רב זיע"א.

היה לו לרבנו הגרי"ז ענין, בכל שנה ושנה לעשות "גימטריא" על אותה שנה. פעם אחת, בשלהי חודש אלול, בימי הסליחות ובתוך כל המתיחות הנוראה שלפני יום הדין, פתאום הוא פרץ בקריאה - [תוך כדי שעשה את עבודתו הנוראה בקדש] - ופנה אל בנו **רבנו רבי מאיר הלוי (זצוק"ל)**: ברוך השם, יש לי כבר גימטריא להשנה החדשה הבעל"ט... אינני יודע מה היה טעמו בזה, **מי זה בא בסוד קדושים...**

בשנת תש"ו, הוא עשה שתי גימטריאות, באותה שנה הוא זכה להכניס לחופה גם את בנו הראשון זצ"ל וגם את בתו הראשונה ע"ה, האחד - בחודש אדר, והשני - בחודש מנחם אב. אצל האחד מהם הוא כתב: שנת **"רננו"ת**, ואצל השני כתב: שנת **"ששוני"ס**.

וכאשר הוא היה בשוויץ, [מחמת מחלת האסטמה], פתאום הוא קרא לעבר בנו **רבנו מאיר הלוי (זצוק"ל)** ואמר: **"עשה ירח למועדים"** - בגימטריא: **כ"ט י"ב תשצ"ג!**

עד כאן דברי **רבנו זצוק"ל**. וכמדומה, שפעם אחת, בהתקרב יום הדין, אמר **רבנו** "ראשי תיבות" על השנה החדשה, והוסיף: יש לי מקור לזה מהבריסקר רב... [וככל המסופר לעיל].

בשנת תשנ"ז, היה אומר **רבנו** בשם בן דודו אהובו הגר"ש צציק שליט"א להבחל"ח: **תשנ"ז - תהא שנת נבואות זכרי!** [ע"י בגמרא בשלהי מסכתא מכות].

ובשנת תשס"ד אמר **רבנו**: **תהא שנת סייעתא דשמיא!**

ולקראת שנת תשס"ט קרא **רבנו**: **תהא שנת ספרים טובים!** ובאמת שזכה **רבנו** באותה שנה, להוציא לאור עולם כמה מספריו הקדושים, [כמדומה ששה ספרים].

"וכל מי שאינו... ועושה עצמו..."

כך היה אומר **רבנו זצוק"ל**:-

הנה, שנינו במשנה בסוף מסכת פאה: **"וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל, אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות"**. וכל מי שאינו לא חיגר, ולא סומא, ולא פסח, ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהי' כאחד מהם", ע"כ.

הרי, שכל מי שמתפתה על איזה דבר, אינו נפטר מן העולם עד שלבסוף באמת יהי' לו כך.

ושאל הבריסקר רב: ואיך אם אחד מתפתה שהוא גדול בתורה... וגדול ביראה... והולך ומרמה את העולם בכך, בזמן שהוא באמת קטן מאד...

והשיב על כך הבריסקר רב: הוא לא נפטר מן העולם, עד אשר הוא בעצמו מאמין ומחזיק שזה באמת... בתחילה, גם הוא יודע שהכל שקר... אבל ככל שהוא מזדקן, יותר ויותר משתרש אצלו שכביכול כך זה באמת...

את כל זה שמע **רבנו** מפי בן המלך הגאון רבי רפאל הלוי זצ"ל.

"רק התקשרותו לתורה היא התכלית"!!!

כל ימיו של **רבנו זצוק"ל** לא פסק ולא התעייף מלחזור ולשנן שוב ושוב לעצמו ולשומעי לקחו, את דבריו הקדושים הנוראים של **רבנו הקדוש ה"משך חכמה" זיע"א** בפרשת ויקרא, על הפסוק "ושחטו פתח אהל מועד", שמביא שם את מאמר חז"ל הקדושים בסוף תמיד: **"כל העוסק בתורה בלילה, שכינה כנגדו, שנאמר קומי רוני בלילה" וכו', וכל לומד שואל: מה הכוונה: "כל העוסק בתורה בלילה", ומה הוא עושה ביום? ועל כך משיב רבנו ה"משך חכמה" ש"לילה" אינו ציון של זמן, אלא ציון של מצב, וזה לשון קדשו:-**

"עוד יש לומר, דהכוונה של לימוד בלילה הוא שלומד בעת אופל, לא לכבוד, רק בסתר, בצנעה בעת הדחק [וכאן ממשיך ה"משך חכמה" וכותב]: והלומד על מנת להתכבד - או להיעשות רב - או להשלים את נפשו - הוא כזורע! ואחרי כן כשבא לעת התועליות נעשה כקוצר, וזה הזורעים בדמעה ברנה יקצורו נאמר על כל מפעלות האדם - אם לא בא עדיין התכלית, נעשה כזורע לאיזה פעולה, ואין זה שעת רנה. אבל העוסק בלילה - במסתרים, ומבלי לאיזה תכלית - רק התקשרותו לתורה היא התכלית, אם כן השכר שלו הוא משיג בעת עסקו בתורה, וזה הוא קומי רוני בלילה, שתיכף בעת הלימוד ירונו משוב לב, כי קשור הוא להשי"ת מדי עסקו בתורה וטועם נועם התורה האלוקית, ע"כ דברי קדשו של אדונו ה"משך חכמה" זיע"א.

והיה אומר **רבנו זצוק"ל**: זהו המבחן האמיתי האם הוא אכן בן תורה אמיתי!! האם לומד הוא בשביל איזו "תכלית"... או שרק התקשרותו לתורה היא היא התכלית! לא בשביל "כבוד", ולא בשביל "מעמד", ואפילו לא בכדי "להשלים את נפשו", רק לשם דבר אחד ויחיד, להתקשר עם התורה! - בזאת נתבחנו!

"הזורעים בדמעה"!!!

הרבה מוסר טהור שאב **רבנו זצוק"ל** מן המשפט הנורא שכתוב בתוך דבריו הקדושים של ה"משך חכמה" הנ"ל: **"הזורעים בדמעה ברינה יקצורו נאמר על כל מפעלות האדם"!!!** ורבות ה" חוזר ומשנן זאת לעצמו ולתלמידיו. ופעם אחת אמר **רבנו**: הנה, בן אדם יכול במשך שנים רבות להשקיע, לכתוב לפלוני... ולדבר עם פלוני... הכל על ספק ספיקא שאולי פעם אחת הוא יצטרך אותו... אולי אי פעם יבוא לתכלית של איזה "ברנה יקצורו". דא עקא, שכאשר סוף כל סוף זה מגיע - על המקום הוא הופך את הקצירה הזו לזריעה חדשה... סוף סוף כבר יש לו קצת ממון ביד, הוא מיד הולך והופך אותו לזריעה, וכך הוא מתהלך כל ימי חייו במצב של **זריעה**!

רבי ישראל סלנטר זיע"א היה אומר: שבן אדם מוכן לסבול כל כך הרבה בזיונות, הכל בשביל ספק ספיקא של פירור של כבוד!!!

ובפעם אחרת התרגש **רבנו** ואמר: אני אינני מכיר כמעט אנשים כאלו שכל חייהם עובר עליהם במצב של **"ברנה יקצורו"**, העולם כולו שרוי במצב של **"זורעים בדמעה"**. ואמר **רבנו**: אני חושב שבן אדם - אם הוא נבון, יכול להתעורר מדברי ה"משך חכמה" הללו, לתפוס את עצמו ולשנות לגמרי את כל מהלך החיים שלו! רוב מה שבן אדם עושה במשך היום הוא רק **זורע וזורע**... הוא כל הזמן יוצר קשרים... שמא פעם זה יהי לו לצורך...

וכאן הכריז **רבנו** ואמר: רק **אדם אחד** בעולם הנני מכיר שאצלו החיים הם **"ברנה יקצורו"!!!** סתם ולא פירש.

הכרת עלמא דשקרא

כה אמר **רבנו זצוק"ל**:

הסבא קדישא מנאוורדהוק זיע"א היה אומר:

כאשר בן אדם יוצא לרחוב, סבור הוא לתומו שכל ההולכים ושבים מסתכלים ומביטים על **החורים** שיש לו במכנסיו... והוא מתהלך בבושה, הוא איננו יודע שכל אחד מאותם הולכים ושבים חושב על החורים שיש לו **בעצמו**... והמה רק מייחלים: **הלוואי שלא ישימו לב לחורים שלי...**

"הילד הזה הוא אפיקורס"!!!

כך היה **רבנו זצוק"ל** מספר: -

כאשר הייתי ילד, בתחילת שמושי אצל דודי **הגאון הצדיק בעל "תורת זאב" זצוק"ל**, שמעתי ממנו את העובדא דלהלן: -

פעם אחת, **ביום תשעה באב**, הבחין **רבנו חיים הלוי זיע"א** מרחוק, שבנו הקדוש הילד **וולוולע** [בהיותו ילד קטן], עומד עם חבר, ויש ביניהם רתיחה של ויכוח...

ובכן, לא איש **כרבי חיים בריסקער** יעבור על דבר כזה בשתיקה... הוא קרא **וולוולע** ושאל אותו: על מה הם מדברים? והילד הקדוש השיב, שהוא סיפר לחבירו ממאמרי חז"ל על חורבן בית המקדש שבסוגיא ד"קמצא ובר קמצא". [על מה מדברים ילדי ישראל הקדושים ביום תשעה באב? על "קמצא ובר קמצא"?...] **וולוולע** סיפר לחברו את אחת מן העובדות המסופרות שם בסוגיא, ואילו החבר, התווכח עמו, ואמר שזה לא כך, ושהסיפור היה באופן אחר. ומהיכן הוא לוקח זאת? מהספר **"יוסיפון"**...

ומיד הרעים **רבי חיים זיע"א** בקולו הקדוש ויען ויאמר: דע לך **שהילד הזה הוא אפיקורס, אסור לדבר עמו, ואסור לעמוד בד' אמותיו, ויינו יין נסך...** [ראה "פניני רבנו הגרי"ז" עמוד לג].

ללמדנו, אם בא מישהו ואומר על מה שכתוב **בגמרא הקדושה**, שבמקומות אחרים כתוב אחרת, זוהי **"אפיקורסות"!**

ואמר **רבנו זצוק"ל**: -

אם סבורים היינו שפסו מן העולם כל המשכילים, הנה לאחרונה הראה לי בן אחי - **הגאון בעל "טוב הארץ שליט"א**, העתק ממכתב מחאה צודקת מאד ששלח לראשי המערכת של אחד מן השסי"ם החדשים שנדפסו בשנים האחרונות, עם כל מיני פירושים והוספות [אני, אינני מסתכל שם אף פעם!] ושם הם כותבים במאמר שעשו בענין הכהנים הגדולים, שאמנם כן שבגמרא הקדושה [בברכות כ"ט א' וביומא ט' א'] מבואר שיוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה **שמונים שנה**, אכן, **כל המקומות ההיסטוריים מוכיחים**, שהוא לא שימש בכהונה גדולה אלא כך וכך שנים...

ואמר **רבנו** בכאב ובצער נורא: הרי זהו ממש המעשה עם **רבי חיים הנ"ל**! על כגון דא ממש התבטא **רבי חיים** ואמר: **דע לך שמי שאומר כך הוא "אפיקורס", אסור לעמוד בד' אמותיו, ויינו יין נסך!**